

Гроші

Ален де Бенуа

Страйк - 28 Бер 2012

Звісно ж, кожен хотів би мати трохи більше, аніж трохи менше. «За гроші не купиш щастя, але вони щастю сприяють», – як кажуть в народі. Ми мусимо, однак, визначитись, що таке щастя. Макс Вебер писав в 1906 році: «Людина за «своєю природою» не прагне заробляти більше грошей; вона тільки прагне жити, так як вона звикла жити і заробляти стільки, скільки для неї потрібно».

Численні дослідження засвідчили відносний контраст між зростанням стандартів життя і рівнем задоволення поміж індивідів. За певним порогом, наявність більшої кількості грошей не означає більше щастя. В 1974 році, в своїх дослідженнях, Річард Істерлін (Richard Easterlin) установив, що середній рівень задоволеності, висловлений населенням, залишився практично незмінним починаючи з 1945 року, попри промовисте зростання достатку в розвинених країнах. (Цей «парадокс Істерліна» було нещодавно підтверджено). Невдача вживання індексів виміру матеріального зростання, таких як ВВП, для визначення рівня правдивого добробуту, також добре описано – особливо на рівні певної громади. Не існує засобів якими можна було б, без жодних вагань вибору, обчислити індивідуальні преференції в термінах преференцій суспільних.

Це зводить до спокуси розглядати гроші як інструмент влади. Нажаль, старий проект докорінного розмежування між владою та грішми (хтось є або багатим, або могутнім) продовжує бути лишень мрією. Колись давно людина була багатою, тому що були могутньою; нині ж вона є могутньою, тому що є багатою. Накопичення гроші швидко стало вже не засобом для провадження ринкової експансії (як дехто вірить), але метою, що спонукає виробництво предметів споживання. Капіталізм не має жодної іншої мети, ніж необмежений прибуток нескінченне накопичення грошей. Навичка накопичувати гроші безперечно дає нероздільну владу, тому хто її має. Спекуляції з грошима верховодять управлінням над світом. Спекулятивний бандитизм лишається улюбленим методом капіталістичного накопичення багатства.

Гроші не слід плутати з валютою. Поява валюти може бути пояснена розвитком торгового обміну. Виключно через торговий обмін предмети набувають свого економічного виміру. Також саме завдяки обміну, економічна цінність набувається з повною безсторонністю, враховуючи той факт, що обмінювані товари мають обходити суб'єктивну сторону окремого учасника – з метою визначення міри товарам в термінах відношень між різними учасниками.

Як загальний еквівалент, валюта за своєю суттю стає фактором уодноманітнення. Зведення всіх товарів до спільного знаменника автоматично робить всі обміни однорідними. Аристотель раніше зауважував: «Всі речі якими торгують мають бути певним чином порівнюваними. З цієї метою було винайдено валюту, яка згодом стала, в такий спосіб, проміжним засобом [обміну]. Вона є мірою всіх речей.» Через встановлення точки зору з якої найбільш різнопланові речі можуть бути оцінені через єдину систему чисел, тобто валюта робить всі речі «рівними», а відтак зводить всі взаємно розрізняючі

якості до примітивної логіки «більше чи менше». Гроші є універсальним стандартом який забезпечує абстрактну еквівалентність всіх предметів продажу. Як загальний еквівалент він зводить всі якості до цілковитої кількості. Ринкова вартість здатна тільки на кількісне розрізнення.

Але в той же час обмін також урівнює особистостей, задіяних в «торгівельній справі». Показуючи порівнюваність їхніх пропозицій і їхній попитів, обмін встановлює взаємозамінюваність бажань учасників. В кінцевому результаті, будь-який обмін призводить до взаємозамінюваності всіх людських істот, які таким чином стають об'єктами своїх власних бажань.

Монотеїзм ринку

«Влада грошей, – пише Жан-Жозеф Гу, – є царством однозначної міри якою всі речі і людські заняття можуть бути оцінені... Що ми спостерігаємо тут є «монотеїстичним умонастроєм» зогляду на поняття ціни як загального еквіваленту всіх речей. Ця грошова раціональність, заснована за єдиному стандарті ціни, цілком узгоджується з «теологічною одновалентністю». Це можна бути названо владою «ринкового монотеїзму». Гроші, пише Маркс, є продуктом, який веде до повного відчуження, оскільки вони спричиняють глобальне відчуження всіх інших продуктів».

Гроші є чимось більшим ніж просто гроші – і було б великою помилкою вірити, що гроші «нейтральні». Не менше ніж наука, не менше ніж технологія чи мова, гроші не можуть бути нейтральними. Двадцять три століття тому, Аристотель зауважив, що «люди прагнуть ненаситності». Що ж, «ненаситність» правильне слово в даному випадку; грошей завжди не достатньо. І ясно, оскільки їх завжди не вистачає, так само не можу бути і їх надлишку. Жага грошей є жагою яка ніколи не може бути задоволена, оскільки вона сама себе підживлює. Будь-яка їх кількість за будь-яких обставин має бути збільшена до тієї межі, де краще означатиме більше.

Речей, яких хтось можу завжди мати більше, не можна мати достатньо. Це є причиною чому давні європейські релігії безперестанно попереджали щодо жаги до грошей:

- Міф про Гульвайг в скандинавській міфології
- Міф про Мідаса
- Полікратів перстень
- Сутінки богів («рагнарок»)

Все це суть наслідки пристрасі до грошей («золото Рейну»).

«Ми наражаємось на ризик», писав Майкл Вінок кілька років тому, «вбачаючи в грошах та фінансовому успіху один єдиний стандарт суспільного престижу, єдину мету в житті». Це те, де ми зараз перебуваємо. Сьогодні, кожна людина в кожному кінці світу палко жадає грошей. Діячі правих рухів стали навіки найбільш відданими слугами грошей. Організовані ліваки, під маскою «реалізму», підтримують принципи ринкової економіки, іншими словами, ліберальне управління капіталом. Мова економіки стала всюдисущою.

Гроші стали обов'язковим ритуалом посвяти у всі форми бажань, що тепер виражають себе в торгівельному реєстрі.

Грошова система, однак, не бути існувати довго. Гроші будуть зруйновані грішми – через гіперінфляцію, банкрутство та надвеликі борги. Можливо, тоді хтось згадає, що він може бути багатим тільки тим, що він віддає іншим.

Вперше оприлюднено в часописі «Elements», січень-березень, 2011

*Переклад **Олександра Бобка** за англійським варіантом тексту з <http://openrevolt.info/2012/03/08/alain-debenoist-money/>*